

ISLAMSKA MISAO

Osnivač i izdavač: Fakultet za islamske studije, Novi Pazar

Za izdavača: Prof. dr. Enver Gicić

Glavni urednik: Prof. dr. Enver Gicić

Pomoćnik urednika: Prof. dr. Hajrudin Balić

Redakcija: prof. dr. Admir Muratović, prof. dr. Almir

Pramenković, hfz.doc. dr. Haris Hadžić, doc. dr. Siham Mevid

Šerijatski recenzent: prof. dr. Almir Pramenković

Tehnički urednik: Senad Redžepović

Lektor: Samir Škrijelj

Štampa: El-Kelimeh, Beograd

Tiraž: 500 primjeraka

Adresa redakcije: Fakultet za islamske studije,
ul. Rifata Burdževića 1, 36300 Novi Pazar

Štampanje ovog broja pomogla je Vlada R. Srbije - Kancelarija
za saradnju sa crkvama i verskim zajednicama

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Narodna biblioteka Srbije, Beograd

378:28

ISLAMSKA misao : godišnjak Fakulteta za islamske studije Novi Pazar /
glavni urednik Enver Gicić. - 2007, br. 1- . - Novi Pazar : Fakultet za islamske
studije, 2007- (Užice : Grafičar). - 24 cm

Godišnje.

ISSN 1452-9580 = Islamska misao (Novi Pazar)

COBISS.SR-ID 141771532

KO JE BIO MUHAMMED A.S. - ZADNJI BOŽIJI POSLANIK

Sažetak

Suočeni sa pojavom da se ljudi, događaj i društveni tokovi gledaju površno bez zadiranja u suštinu i analize dalekosežnih rezultata, da se imena ljudi, pa i onih poznatih čuju, nekada zapamte, ali da se malo zna o pojedinostima njihovog života, sadržini njihove misije i rezultatima njihovog rada, ovaj rad je nastojanje da se približi lik i djelo Muhammeda a.s. Nužno je svakom misliocu, vizionaru i vođi pristupiti studiozno i sistematski kako bi dokučili njegovu ideju, misao i dostignuće, a na koncu i njegovu pravu vrijednost. Cilj mi je da u ovom radu pišem o Muhammedu a.s. kako bi razumjeli njegovu veličanstvenu ličnost i sagledali rezultat njegovog djela. U radu navodim nekoliko slikovitih primjera koji nam ga dodatno približuju i predstavljaju.

Abstrakt

This paper is for facing up the phenomenon of looking superficially at personalities, events and social trends without considering the essence or analyzing long-term consequences, and therefore it mentions the names of people, especially the famous ones sometimes, but little is known about the details of their lives, the content of their message and the results of their actions.

This work is an attempt to approach the personality and work of Muhammad, the last of the messengers, may God bless him and grant him peace. It is necessary to study seriously and systematically every thinker, visionary and leader, in order for us to understand his ideas and perceptions, realize his achievements, and in the end, understand his true value.

My goal in this paper is to write about Muhammad “peace be upon him” in order to understand his wonderful personality and see his accomplishments. In this paper, I provide some great examples that introduce his personality and bring us closer to our understanding.

UVOD

Često čujemo floskule kako čitati i razumjeti nekog pisca i mislioca, shvatiti filozofa, slijediti vođu... Očigledno je da postoji potreba da se veliki ljudi pored njihove posebnosti, ali i jednostavnosti i pristupačnosti, dodatno približe čitaocu, poštovaocu i sljedbeniku.

Sada na početku dvadeset i prvog stoljeća nakon Isa a.s. i četrnaest stoljeća nakon Muhammeda a.s. sasvim je dug vremenski period da se analizira, razmotri i sa svih aspekata prouči rezultat njegovog djelovanja, da se njegovi hadisi - izreke čitaju u duhu vremena u kome živimo.

Muhammed a.s. neko je ko već dugi niz godina zauzima vodeće mjesto kod mislilaca i umnih ljudi raznih oblasti širom svijeta. Kao zadnji Božiji poslanik prirodno je da se njime čovječanstvo najviše i bavi. U narednim stranicama nastojat ću da kroz nekoliko događaja i predanja približim njegov lik čitaocu kako bi donekle dokučili dimenzije njegove ličnosti, ali one koje prevazilaze biografske - općepoznate podatke koje se tiču njegovog rođenja, života, društvenog djelovanja itd. Nastojat ću da istaknem neke fragmente koji ga dodatno predstavljaju, a koji će nam pomoći da shvatimo suštinu njegove uloge u svijetu, a samim tim i njegova djela.

Imajući u vidu da se radi o čovjeku koji je izmijenio tok čovječanstva, koji je dao energičan impuls razvoju i preporodu društva, koji je ostavio tako snažan trag, sasvim je jasno da se radi o posebnom čovjeku koji ima specifična svojstva, prije svega u moralnom i intelektualnom pogledu. Poznato je da je Muhammed a.s. pored svojih posebnih poslaničkih svojstava bio okićen i svojstvima koja su ga činila pristupačnim, jednostavnim, a posebnim. Možda je to i doprinijelo da bude prihvaćen kod širokih masa i uspješan u svojoj misiji. On je neko za koga Uzvišeni Gospodar kaže: *Vi u Poslaniku imate divan uzor.* Uzvišeni Allah u Kur'ani Kerimu ga opisuje kao divan uzor i kaže:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ

Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor. (Al-Ahzab, 21)

Herakle o Muhammedu a.s.

U kontekstu teme rada navest ću zanimljiv razgovor vjerskog vođe Bizantinaca na Bliskom Istoku, savremenika Muhammeda a.s. i jednog od prvaka Arapa Ebu Sufjana koji tada nije bio musliman. Razgovor se vodio u jednoj od palata u Jerusalimu početkom sedmog vijeka. Sadržaj razgovora je od izuzetne važnosti kako bi shvatili okolnosti u kojima je otpočela zadnja misija Božijih poslanika na zemlji, a što nam dodatno pojašnjava kakav je bio Muhammed a.s. i detalje o njegovom djelovanju.

U djelu *Sahih el-Buhari* navodi se tekst razgovora koji je ispričao Ebu Sufjan nakon što je postao musliman.

Ibn Abbas r.a. priča da je Ebu Sufjan ibn Harb kazivao kako je Herakle poslao po njega izaslanika dok je on bio u jednoj trgovačkoj karavani Kurejšija u Šamu (područje današnje Palestine, Sirije, Jordana i Libana). U to vrijeme vladalo je primirje između Allahovog Poslanika s.a.v.s. i Ebu Sufjana i kurejšijskih nevjernika. Otišli su kod Heraklea u Jerusalem. Herakle je bio okružen bizantinskim dostojanstvenicima.

Kada ih je Herakle pozvao k sebi, pozvao je i svog tumača i (preko njega) pitao:

- Ko je od vas, po krvnom srodstvu, najbliži tom čovjeku koji tvrdi za sebe da je vjerovjesnik?

- Ja sam mu od njih najbliži po srodstvu - odgovorio je Ebu Sufjan.

- Primaknite mi ga - reče Herakle - a primaknite i njegove pratiocice i postavite ih njemu iza leđa!

Potom Herakle reče svom tumaču:

- Reci im da ću pitati ovoga (ukazujući na Ebu Sufjana) o onom

čovjeku (Muhammedu) i ako mi što god slaže, neka ga demantiraju!

- Bogami - rekao je Ebu Sufjan - da se nisam stidio laži koju bi oni mogli otkriti, ja bih na njega nešto i slagao. Prvo što me je o njemu pitao bilo je:

- Kako se među vama cijeni njegovo porijeklo?

- On je kod nas uglednog porijekla - rekao sam.

- Da li je iko ikada između vas prije njega ovako nešto govorio - upitao je (Herakle).

- Nije - rekoh.

- Da li je neko od njegovih predaka bio vladar?

- Nije - rekoh.

- Da li ga slijedi ugledni svijet ili puk (slabi i siromašni) - pitao je.

- Slijedi ga puk (slabi i nejaki) - odgovorio sam.

- Da li se njihov broj povećava ili smanjuje - reče.

- Ne smanjuje, nego povećava - rekao sam.

- Da li se iko od njih odmetne nezadovoljan njegovom vjerom nakon što ju je prihvatio - upitao je Herakle.

- Ne - odgovorio sam.

- Da li ste ga optuživali za laž prije nego što je počeo naučavati ono što sada naučava - pitao je (Herakle).

- Ne - odgovorio sam.

- Da li krši datu riječ - upitao je.

- Ne - rekoh - ali sada smo u ugovornom periodu primirja s njim i ne znamo šta će on u njemu uraditi.

- Nijedan odgovor nije mi pružio mogućnost - izjavio je kasnije Ebu Sufjan - da u njemu kažem bilo šta protiv njega osim ovog.

- Da li ste se protiv njega borili - upitao je opet (Herakle).

- Da - izjavio sam.

- Kako se borba završavala - upitao je.

- Borba između nas i njega promjenjive je sreće; nekada pobijedi on, a nekada mi - rekao sam.

- Šta vam naređuje - pitao je.

- Govori - rekao sam - obožavajte jedinog Allaha i nemojte Mu širk činiti i napustite ono što su obožavali vaši očevi; naređuje nam namaz, iskrenost, krjepost i održavanje rodbinskih veza.

Tada je rekao tumaču da mi kaže:

- Pitao sam te za njegovo porijeklo i ti si spomenuo da je on među vama uglednog porijekla. To je slučaj svih poslanika - oni se pojavljuju u najuglednijoj porodici svog naroda. Pitao sam te da li je bilo ko između vas prije ovako govorio, a ti si izjavio da nije. Da je bilo ko prije njega tako nešto govorio, rekao bih da je on čovjek koji oponaša riječi kazane prije njega. Dalje sam te pitao da li je neko od njegovih predaka bio vladar, a ti si izjavio da nije, a da je neko od njegovih bio vladar, rekao bih da je on čovjek koji traži vlast svojih predaka. Pitao sam te da li ste ga sumnjicali za laž prije nego što je počeo govoriti ono što sada govori, odgovorio si da niste, pa smatram da zasigurno kada nije lagao na narod kako bi sada lagao na Boga. Potom sam te pitao da li ga slijedi ugledni svijet ili od njega slabiji i siromašniji. Rekao si da ga slijede slabiji, a oni su sljedbenici poslanika. Pitao sam te da li se njihov broj povećava ili smanjuje, pa si kazao da se njihov broj povećava. Tako je sa imanom dok se ne upotpuni. Dalje sam te pitao da li se bilo ko od njegovih sljedbenika odmetnuo nezadovoljan njegovom vjerom nakon što ju je prihvatio. Odgovorio si da nije. Takav je iman kada njegova ljepota obuzme srca. Pitao sam te da li krši riječ i ti si odgovorio da ne krši. Takvi su poslanici, oni ne krše riječ. Pitao sam te šta vam naređuje, a ti si odgovorio da vam naređuje da obožavate Allaha i da Mu ni u čemu širk ne činite, da vam zabranjuje obožavanje kipova, a naređuje vam namaz, iskrenost i čednost. Pa ako je to što kažeš istina, on će

uskoro zavladatai domom pod ovim mojim nogama. Znao sam da će se pojaviti Vjerovjesnik, ali nisam mislio da će biti od vas. Kada bih znao da ću do njega dospjeti, potrudio bih se da se sretnem s njim. A kada bih bio kod njega, prao bih mu noge.

Potom je Herakle zatražio pismo Allahovog Poslanika s.a.v.s. poslano po Dihjetu, glavaru Busre, koji ga je proslijedio Herakleu. Herakle je pročitao pismo u kojem stajaše: „U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog. Od Muhammeda, Allahovog roba i Njegovog poslanika. Heraklu, glavaru Bizanta. Spas na onog ko slijedi Pravi put! Pozivam te pozivom islama! Primi islam, bit ćeš spašen, Bog će te nagraditi dvostrukom nagradom, a ako se okreneš (od ovog poziva) snosit ćeš grijeh svoj i svojih sugrađana.“ *O sljedbenici Knjige, okupite se oko riječi koja je jednaka i za nas i za vas: da ne obožavamo nikog osim Allaha, da Mu širk ni u čemu ne činimo (nikoga i ništa ravnim ne smatramo), da ne smatramo jedni druge bogovima osim Allaha - pa ako to oni odbace, recite: - Budite svjedoci da smo mi, uistinu, muslimani. (Alu 'Imran, 64)*

Ebu Sufjan kaže:

- Kada je Herakle kazao što je imao reći i kada je završio sa čitanjem pisma, oko njega je postalo bučno, podigli su se glasovi i mi smo izvedeni. Rekao sam svojim pratiocima da je ugled Ibn Ebu Kebšeta (Muhammeda) stvarno porastao i da ga se plaši i vladar Bizanta (Benu-I-Asfara). Od tada sam bio stalno u uvjerenju da će Muhammed zaista pobijediti, sve dok mi Allah nije dao da primim islam. Ibn Natur, koji je bio guverner Jerusalima, dok je Herakle bio biskup kršćana Sirije, priča da je Herakle, kada je došao u Jerusalem, bio zlovoljan, pa su mu neki od njegovih patrijarha rekli:

- Na tvom izgledu zapažamo neraspoloženje.

Herakle je bio astrolog i promatrao je zvijezde. Kada su ga upitali (šta vidi), odgovori je:

- Kada sam noćas promatrao zvijezde, vidio sam kako vladar naroda

koji se obrezuje (sunneti) odnosi pobjedu. Ko se obrezuje od ovog naroda?

- Niko se ne obrezuje, osim Jevreja. Neka te oni ne zabrinjavaju. Izdaj naredbu da se svi Jevreji poubijaju - odgovorili su oni.

I dok su oni tako razgovarali, pred Heraklea je uveden jedan čovjek koga je poslao vladar Gasanovića da prenese vijest o Allahovom Poslaniku s.a.v.s. Kada ga je Herakle ispitaio, rekao je:

- Idite i pogledajte je li obrezan ili nije?

Oni su ga pregledali i javili Heraklu da je obrezan. On ga je još pitao o Arapima, pa čovjek odgovori:

- Oni se sunnete.

- To je vladar ovog naroda, već se pojavio - reče Herakle.

Tada je Herakle napisao pismo svome prijatelju u Rumiju, koji mu bijaše ravan u znanju, a onda se uputio u Hims. I dok je Herakle još bio na putu za Hims, stiglo mu je pismo od njegovog prijatelja, čiji se sadržaj podudara sa mišljenjem Heraklea o pojavi Vjerovjesnika s.a.v.s. i da je on, stvarno, Allahov poslanik. Herakle je tada pozvao u svoj dvorac u Himsu velikane Bizanta, a potom naredio da se vrata zaključaju. Tada se pojavio i rekao:

- Narode Bizanta! Želite li spas, želite li pravi put, želite li trajnost vaše vlasti, onda dajte riječ vjernosti ovom Vjerovjesniku.

Tada su oni navalili na vrata poput divljih magaraca. Međutim, nađoše ih zaključana. Kada je Herakle vidio njihovu odbojnost i izgubio nadu da će prihvatiti iman, zatražio je da ih vrata njemu, a potom rekao:

- Maloprije sam održao svoj govor sa namjerom da ispitam vašu čvrstinu i privrženost vašoj vjeri i, eto, sada sam se uvjerio.

Tada mu se pokloniše padajući ničice na zemlju, zadovoljni s njim. To je kraj priče o Heraklu.²⁷

²⁷ Buhari, *Sahih*, Poglavlje o vjerovanju br. 7

Ovaj događaj aludira na to da je Herakle htio prihvatiti islam, ali ga nije smio javno ispoljiti kada je vidio da prvaci njegovog naroda to ne prihvaćaju. Ono što bi mogli zaključiti iz ovog razgovora jesu sljedeće činjenice:

Razgovor se vodio između dva uglednika svojih naroda, ljudi koji su imali puno iskustva i znanja. Oni su analizirali pojavu u društvu koja ih je zabrinula, ali sa određene distance - objektivno bez predrasuda, i to na način koja je fascinantna. Naime, analiziraju potencijalnog neprijatelja, i to kroz ozbiljnu analizu, što mu daje poseban značaj. Herakle izdvaja oblasti i pitanja koja predstavljaju svojevrsan test ispravnosti ličnosti. Ebu Sufjan suočen sa ispitivanjem i zahtjevom da govori samo istinu prenosi svoja saznanja i kako sam kaže govori istinu uprkos da se radi, tada, o njegovom neprijatelju.

Generalni zaključak razgovora i ovog događaja jeste da je Muhammed a.s. dobio potvrdu najvećih uglednika, njegovih savremenika dva najveća naroda na Bliskom Istoku i ta potvrda ostaje upisana tokom vjekova nakon njega.

Srž poslaničke misije je prosvjetiteljstvo

Suočeni smo sa pojavom da se u prvi plan ističe njegov fizički izgled i doprinos u materijalnom pogledu, a zapostavlja impresivni doprinos u intelektualnom, duhovnom i općeprosvjetiteljskom i civilizacijskom pogledu. Veličina lika i djela Muhammeda a.s. nije u njegovom fizičkom izgledu niti samo u njegovim vidljivim dostignućima. Bilo je mnogo poznatih ljudi koji su postigli slična dostignuća u materijalnom pogledu. Značajno je to što je uspio da organizira državu, uredi odnose među različitim zajednicama, ali je još važniji doprinos u podizanju svijesti ljudi o vrijednostima društva, svetosti života, nužnosti popravljanja stanja nabolje, ljudskim pravima, pravima žene, djeteta, pravima svih članova zajednice. Jednom riječju, cilj njegove misije bio je da izgradi društvo u kome će ljudi imati koristi i blagostanja.

Slučaj zarobljenika sa Bedra

Lako je biti tolerantan ako si slabiji, kada nemaš snage suprotstaviti se nepravdi i nasilju, tada čovjek poziva razumijevanju, toleranciji i milosti. Čovjek, kada je ugrožen po prirodi se bori za opstanak, kako zna i umije. Međutim, kada neko pokaže snagu razuma, toleranciju, suosjećanje i empatiju onda kada je jači, nadmoćniji, to ukazuje na njegovu veličinu i vrijednost. Tek onda pozivi na razumijevanje i toleranciju imaju pravu vrijednost i smisao. Muhammed a.s. postavlja temelje vrijednostima, i to onda kada je u prilici postupiti i drugačije. Zarobljeni Mekelije, borci krvavih ruku, željni plijena i osvete, padoše u ruke Muhamedovih a.s. ashaba. Kako sa njima postupiti i šta je pravedna odluka? Opravdano bi bilo sprovođenje najstrožije kazne zbog nedjela koja su počinili. Nakon silnih nepravdi, pljačke, mučenja i ubijanja obmazda je najbolje rješenje - bila su promišljanja mnogih. Međutim, Poslanik islama, Muhammed a.s. donosi odluku koja je mnoge iznenadila i koja se i danas prepričava: „Podučite druge pismenosti dobit ćete slobodu.“ Odjednom se uplašanim ljudima vrati nada u spas, a želja za životom dobi na snazi - očaj zamijeni neizmjerana radost. Ovim činom napravljena je barijera svima koji bi da optuže Poslanika islama za nasilje, ubijanje i ratove. On je ovim i drugim postupcima poslao poruku islama i uspostavio princip pravičnosti i humanizma. On je surovu kaznu zamijenio pozivom da se narod opismeni, da se nauka širi i znanje stiže. Važnost ovog postupka dobija na snazi ako imamo u vidu kontekst u kome se dešava, a to je Srednji vijek, Arapski poluotok. U to vrijeme on donosi odluku koja dokazuje dubinu njegove misli, suštinu njegove misije i pravu prirodu vjere islama.

Poruke sa najvažnijeg Muhammedovog a.s. obraćanja ukazuju kakav je zapravo bio

U najznačajnijem govoru Muhammeda a.s., poznatom kao govor na Oprosnom hadžu, trasira put muslimanima svijeta kako da djeluju, na kojim principima da grade svoje društvo i koje su to vrijednosti

koje treba postići. Govor na Oprosnom hadžu je svojevrsni testament, poruka emaneta i zavjet.

Muhammed a.s. ovom prilikom uspostavlja principe, donosi pravila koja će biti od presudnog značaja za budućnost svijeta. U tom govoru Muhammed a.s. kaže:

“Hvala Allahu. Njemu se zahvaljujemo. Od Njega pomoć i oprost tražimo. Njemu se utječemo od poroka i ružnih djela svojih. Onoga koga Allah na Pravi put uputi niko u zabludu ne može dovesti, a onoga koga On u zabludi ostavi niko na Pravi put ne može uputiti. Svjedočim da je samo Allah Bog, Koji nema sudruga, i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.

Ja vam oporučujem, robovi Božiji, da se samo Allaha bojite i da Mu u pokornosti budete. Počinjem ovaj govor sa onim što je najbolje.

O ljudi, čujte što ću vam reći, jer ja ne znam hoću li se s vama više sastati na ovome mjestu.

O ljudi, vaš život, vaš imetak i vaša čast nepovredivi su sve dok se ne sastanete sa vašim Gospodarom baš kao što je nepovrediv ovaj vaš dan, u ovom vašem mjestu, u ovom vašem gradu.

Da li sam naredbu saopćio? O moj Bože, budi mi svjedok!

Stvari koje su vam date u emanet vratite ih na vrijeme onome čije su.

Kamate iz doba džahilijeta se ukidaju, osim glavnice na koju imate pravo. Time nećete nikoga oštetiti, niti ćete oštećeni biti. Allah je dokinuo kamatu, a prva dokinuta kamata jeste kamata moga amidže Abbasa ibn Abdulmuttaliba.

Krvna osveta iz doba džahilijeta se dokidaju, a prva dokinuta krvna osveta jeste krvna osveta moga amidže Amira Ibn Rebi'a ibn el-Harisa ibn Abdulmuttaliba.

Sve privilegije iz doba džahilijeta se dokidaju, osim službe čuvara Hrama (sidanet) i dužnosti opskrbe hadžija vodom (sikajet).

Ubistvo s predumišljajem kaznit će se odmazdom, dok će ubistvo slično predumišljaju, kamenom ili štapom, stajati počinitelja stotinu deva. Ko zatraži više od toga, on pripada vremenu džahilijeta.

Da li sam naredbu saopćio? O moj Bože, budi mi svjedok!

O ljudi, šejtan je izgubio svaku nadu da će biti obožavan u vašoj sredini, ali će biti zadovoljan ako mu se budete pokoravali u stvarima koje smatrate manje vrijednim ili manje značajnim. Od njega zato čuvajte svoju vjeru.

*O ljudi, **premještanjem svetih mjeseci samo se povećava nevjerovanje, čime se nevjernici dovode u zabludu: jedne godine ga proglašavaju običnim, a druge godine ga smatraju svetim - da bi ispunili broj onih mjeseci koje je Allah učinio svetim, pa drže običnim one koje je Allah učinio svetim (Et-Tewba, 37), a svetim one koje je On učinio običnim. Vrijeme se računa na isti način od dana kada je Allah stvorio nebesa i Zemlju. Broj mjeseci u Allaha je dvanaest prema Allahovoj Knjizi, od dana kada je nebesa i Zemlju stvorio, a četiri su sveta. (Et-Tewba, 36) Tri su uzastopna: zu'l-ka'de, zu'l-hidždže i muharrem, a četvrti, redžeb, pada između džumada i ša'bana.***

Da li sam naredbu saopćio? O moj Bože, budi mi svjedok!

Što se tiče vaših žena, o ljudi, vi imate pravo na njih, a i one imaju pravo na vas. Vaše žene ne smiju u vašu postelju primiti nikoga osim vas. One ne smiju u vašu kuću primiti nikoga koga vi ne volite, osim sa vašim dopuštanjem. Nikakva neposlušnost nije im dopuštena, a ako je ipak učine, Allah vam dopušta da ih udaljite od sebe, da se od njih u postelji rastavite, da ih udarite, ali ne prejako. Ako se toga prođu i budu opet poslušne, trebate im dati pristojnu odjeću i hranu. Oporučujem vam da prema ženama budete pažljivi, jer su one pod vašom vlašću i nije im dopušteno da bilo šta same urade. Allah vam je žene u emanet dao i On vam je dopustio da im se približite. Bojte se Allaha u pogledu vaših žena i prema njima budite pažljivi.

Da li sam naredbu saopćio? O moj Bože, budi mi svjedok!

Nemojte se nakon moje smrti vratiti u bezboštvo, te jedni druge ubijati. Ostavljam vam u emanet nešto zbog čega nećete skrenuti s Pravog puta dokle god se toga budete držali: Allahovu Knjigu (Kur'an) i moj Sunnet.

Da li sam naredbu saopćio? O moj Bože, budi mi svjedok!

O ljudi, vi imate samo jednog Gospodara i jednog pretka. Svi ste vi od Adema, a Adem je od zemlje. Najbolji je kod Allaha onaj koji je najpobožniji. Nikakve prednosti nema Arap nad nearapom, osim u pobožnosti.

Da li sam naredbu saopćio? O moj Bože, budi mi svjedok!”

“Da” - rekoše.

“Neka prisutni obavijesti onoga koji je odsutan” - nastavi Poslanik.

“O ljudi, Allah je odredio koji dio nasljedstva kojem nasljedniku pripada. Nije vam dopušteno da pravite oporuku u nečiju korist. Oporuka u korist strane osobe ne smije prelaziti trećinu ukupnog nasljedstva. Dijete pripada bračnom drugu, a preljubnik se kamenuje. Ko bude izjavljivao da pripada nekom drugom osim svome ocu, ko bude izjavljivao da pripada nekom drugom osim svome Gospodaru, stići će ga prokletstvo od Allaha, meleka i svih ljudi. Od njega se na Sudnjem danu neće primiti ni pokajanje ni otkup.

„Božiji Poslaniče! Ti si vjerno ispunio svoju misiju i nama si prenio što ti je Bog povjerio“ - potvrdilo je sto pedeset hiljada duša u jedan glas.

Iz veličanstvenih poruka ovog govora izdvajamo sljedeće:

Svetost ljudskog života, imetka i časti

Jedan od osnovnih postulata koju je islam uspostavio jeste da je u svakom pogledu zaštitio ljudski život, imetak i čast, i to bez obzira na vjersku, nacionalnu ili bilo koju drugu pripadnost. Štaviše, to su neotuđiva prava svakog pojedinca i kvalificirana su kao svetinja u koju

se ni u kojem pogledu ne smije (za)dirati.²⁸

Poslanik a.s. koristi ovu jedinstvenu priliku da ukaže na opasnost razmirica i svađa koje često dovode do sukoba, nasilja i ubistava. Uspostava savremenog ustrojstva po kome se garantuju osnovna prava ljudi nešto je što je tekovina savremenog doba koju, bar deklarativno, svi zagovaraju. Muhammed a.s. je u Srednjem vijeku ovim porukama trasirao put i postavio temelje, a što mi danas zovemo vrijednosti savremenog društva.

Kur'an o tome govori pa Uzvišeni kaže: **“...Ako neko ubije nekoga koji nije ubio nikoga, ili onoga koji na Zemlji nered ne čini - kao da je sve ljude poubijao; a ako neko bude uzrok da se nečiji život sačuva, - kao da je svim ljudima život sačuvaov...”** (El-Maide, 32)

Islam bespravno ubistvo jedne osobe poistovjećuje s ubistvom svih ljudi čime se dodatno otklanja svaki motiv za ovo gnusno djelo.

“Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti Džehennem, u kome će vječno ostati; Allah će na njega gnjev Svoj spustiti i proklet će ga i patnju mu veliku pripremiti.” (En-Nisa', 93)

U kontekstu nabiranja svojstava čestitih i odabranih robova Milostivoga, navodi se slijedeća njihova odlika: **“I oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji, one koje je Allah zabranio, ne ubijaju, osim kad Pravda zahtijeva, i koji ne bludniče; - a ko to radi, iskusit će kaznu, patnja će mu na Onom svijetu udvostručena biti i vječno će u njoj ponižen ostati...”** (El-Furkan, 68)

U ovom ajetu ubistvo nevine osobe spomenuto je zajedno s najvećim grijehom – pripisivanjem Bogu druga (*širk*).

U hadisu kojeg su zabilježili Buhari i Muslim navodi se: *“Nije od nas ko uperi protiv nas oružje.”* Također, u Buharijevom i Muslimovom *Sahihu* navodi se hadis u kojem Vjerovjesnik a.s. upozorava na sedam najtežih grijehova: *“Čuvajte se sedam upropašćavajućih grijeha”. Koji su to – priupitaše ashabi? “Pripisivanje Allahu druga (širk), sihr,*

---

²⁸ Esmir Halilović, *Zbornik radova IPF u Zenici*, 2013.

nezakonito ubistvo...” Znakovit je i indikativan i slijedeći hadis koga je zabilježio Buhari: *“Vjernik je u prostranstvu vjere sve dok ne okrvavi ruke ubijanjem nevine osobe.”*

Prava žena

Žene su do Poslanika a.s. u skoro svim narodima i kulturama bile skoro bez ikakvih prava. U džahilijetsko-arapskom društvu sa njima se postupalo krajnje loše. Nisu imale prava odlučivati za sebe, niti imati kakva imovinska prava, pravnu niti poslovnu sposobnost. Stoga je jedna od najvažnijih poruka Poslanika a.s. i njegove misije što je izrazio u svojoj poruci na Oprosnom hadžu da se ženama daju sva njihova prava i da se spram žena postupa lijepo.

Živimo u vremenu kada se na islamske principe koji se tiču žene i njene uloge u društvu, načina odijevanja gleda sa rezervom, a nerijetko sa osudom. Važno je napomenuti da islam djeluje preventivno, sistematski i sveobuhvatno te da nekada neki propis čovjek doživi strogim i rigidnim, međutim, kada sagledamo sve pojedinosti istog, rezultate njegove primjene ili uspostave, onda nam sasvim biva jasno da je, zapravo, u tome rješenje za mnoge probleme. U Kurʿanu se kaže:

وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

„U odmazdi vam je opstanak, o razumom obdareni, da biste se ubijanja okanili!“ (El-Bekrara, 179)

Ovaj ajet ukazuje da je sprovođenje zakonskih odredbi Šerijata, zapravo, sprječavanje izvršenja krivičnih djela, te da intencija Zakonodavca nije bila sprovođenje rigoroznih kazni već izazivanje odbojnosti kod širokih masa i eventualnih prestupnika. Isto tako, odredbe kojima se na prvi pogled ograničavaju određene slobode pripadnika zajednice nisu ništa drugo nego uspostava skladnog načina življenja, garantovanja harmonije u društvu i obezbjeđivanje interesa za zajednicu i pojedinca.

Dokaz za navedenu tezu jeste činjenica da je izvršenje krivičnih

odredbi uvjetovano nizom okolnosti koje je teško ili skoro nemoguće ispuniti, što nam dodatno ukazuje na mudrost i viziju Zakonodavca koji probleme rješava prije i nego oni nastanu.

Primjera radi, da bi se izvršila krivična sankcija za nemoral potrebno je da taj čin posvjedoče četiri punoljetna, pametna i pouzdana svjedoka koji će jednoglasno potvrditi da su svjedočili čin za koji je predviđena kazna. Ako pomno razmislimo shvatit ćemo da je teško da se desi da takve sramne činove ljudi rade javno da ih drugi vide, te da je skoro nemoguće da se desi takva situacija, što nam ukazuje da je spominjanje ove stroge kazne imalo za cilj da izazove odbojnost kod masa, te da se suzbije nagon koji bi ljude motivirao da rade takovo djelo.

Jednakost ljudi

Poslanik Muhammed a.s. koristi priliku ovog obraćanja masama da ukaže na još jednu važnu stvar koja je temeljna socijalna poruka islama, a to je jednakost ljudi bez obzira na naciju ili rasu. Ova poruka je došla u vrijeme kada je čovječanstvo prolazilo kroz mračne etape svoje historije. Ljudi su prodavani kao roblje na pijacama, žene su smatrane nižom vrstom, ako bi se rodilo žensko dijete prijetila mu je opasnost da ga porodica odmah ubije. Neki narodi su sebe smatrali superiornijim, po prirodi boljim. Naravno, takve ili slične pojave svijet bilježi i danas. Svjetski ratovi su vođeni i iz razloga što su pojedinci smatrali da je određena rasa bolja od druge te da oni imaju pravo da vladaju, a da su drugi i drugačiji niža vrsta. Najočitiiji primjer je ono što se dešavalo u nacističkoj Njemačkoj, kao i ono što sprovodi cionistički režim u Izraelu proglašivši Izrael zemljom Jevreja.

Muhammed a.s. kaže: *“Arap nema prednost nad nearapom, niti nearap nad Arapom, niti bijelac nad crncem, niti crnac nad bijelcem, osim po bogobojznosti. Svi ljudi su Ademovi potomci, a Adem je stvoren od zemlje.”* (Ahmed, Musned)

Historija je najbolji pokazatelj

Svjetiljka koja sija oličena u praksi muslimana tokom historije obasjala je horizonte savremenom društvu. Radosna vijest donijela je čovječanstvu nadu u bolje sutra i dostignuća koja je postigao sistem koji je uspostavio svjedok je i pokazatelj da je moguće živjeti skladno i uređeno.

Uzvišeni Gospodar nam u Kur'anu oslikava prirodu poslaničke misije, pa kaže:

„O vjerovjesniče, Mi smo te poslali kao svjedoka i kao donosioca radosnih vijesti i kao poslanika koji opominje, da - po Njegovom naređenju - pozivaš k Allahu, i kao svjetiljku koja sija.“ (Al-Ahzab, 45-46)

Muhammed a.s. je odgojio generaciju koja je uspjela da očuva originalnost učenja, da uspostavi državu na osnovama pravičnosti i opstojnosti. Historija svjedoči veličinu muslimanske kulture, a to prije svega što su uspjeli da izgrade društvo i državu u kojoj je bilo mjesta za sve i koja je prepoznavala različitosti.

ZAKLJUČAK

Kroz navedene primjere jasno se dolazi do zaključka da je Muhammed a.s. bio neko ko je čovječanstvu donio preporod, životu ljudi energičnost i živahnost, društvu harmoniju. Sistem koji je uspostavio pokazatelj je da čovjek može postići ravnotežu između vjerskog-duhovnog i svjetovno-praktičnog. Dok god se čovječanstvo drži te ose i vertikale koja je poput svjetionika život je bolji, budućnost izvjesnija, a kada se udalji od toga čovjek grca u krizi, problemu i beznađu. Muhammed a.s. je svojim životom i djelom pokazao kako se može djelovati i uspostaviti najbolji sistem za čovječanstvo.

Njegovi govori, djela koja je ostavio, kao i svjedočenje savremenika najbolji su pokazatelj o kakvom se čovjeku radilo. On je i danas, uprkos vremenskoj distanci, pokretač promjena nabolje i impuls ka dobročinstvu. Što ga više čitamo i upoznajemo više smo za njega vezani. Ovo je bio pokušaj da vam predstavimo fragmente njegovog lika i djela.

Upoznajmo ga kako bi ga ispravno slijedili.

Neka je na njega salavat i selam.